

Referanser: MKR 31/16, KR 43/16, UKM 07/16

Arkivsak: 16/4064 - 2 (16/36308)

Saksdokumenter:

Tittel	Dok. ID
KM 10.1/17 Den norske kirkes høringssvar til LVFs dokument The Self-understanding of the Lutheran Communion	1530178
KM 10.2/17 UKM 07/16 Nåde og rettferdiggjørelse - vedtak	1530179
KM 10.3/17 Liberated by God's Grace (lenke). Artikkelsamling om generalforsamlingens tema	
KM 10.4/17 The Self-Understanding of the Lutheran Communion (lenke)	
KM 10.5/17 Fra konflikt til fellesskap (lenke) (heftet deles ut til KM)	

Forberedelse til LVFs 12. generalforsamling: Frigjort av Guds nåde

Sammendrag

Det lutherske verdensforbunds (LVF) 12. generalforsamling finner sted i Windhoek, Namibia 10.-16. mai 2017. Dette året er det 500 år siden reformasjonen, og hovedtema for generalforsamlingen er det samme som for reformasjonsjubileet: *Liberated by God's Grace* (Frigjort av Guds nåde).

En generalforsamling i LVF er en stor begivenhet også for Den norske kirke. Å oppleve det lutherske globale fellesskapet i en slik storsamling skaper begeistring, tydeliggjør vår plass i den universelle kirken og ansvarliggjør oss overfor felles utfordringer i vår tid. De som har representert Den norske kirke ved slike anledninger tidligere, legger særlig vekt på fellesskapet i den mangfoldige og rike gudstjenestefeiringen og i bibelstudiearbeidet. Deltakerne samles for å dele tro og liv, lytte til hverandres erfaringer og lære av trossøsken som lever under svært ulike kår i forskjellige deler av verden. Hverdagslivet i kirke og samfunn spriker mye – men Guds ord og frigjørende nåde styrke alle til felles vitnesbyrd og tjeneste. Generalforsamlingen påminner om grunnsannhetene i vår felleskristne tro, men også om våre lutherske særtrekk. Til et slikt møte inviteres representanter for det globale økumeniske fellesskapet og partnere i tillegg til LVFs medlemskirker.

Generalforsamlingen i 2017 markerer også at det er 70 år siden LVF i sin tid ble dannet i Lund i Sverige i 1947, og at det de siste 50 årene har vært ført offisielle samtaler mellom LVF og Den katolske kirke. Den historiske begivenheten i Lund domkirke på reformasjonsdagen 31.10.16

der pave Frans og LVFs ledere Munib Younan og Martin Junge møttes i en felles gudstjeneste under overskriften «Fra konflikt til fellesskap», må sees i denne sammenheng.

Kirkemøtet inviteres, gjennom å gi føringer til Den norske kirkes delegasjon, til å reflektere både over hva det betyr for oss i dag å være frigjort av Guds nåde, og det å tilhøre et verdensvidt fellesskap av lutherske kirker. Hvorledes kan generalforsamlingen bidra til å klargjøre og å styrke Den norske kirkes identitet og oppdrag som en luthersk kirke? Generalforsamlingen må forventes å stimulere til engasjement, frimodighet og vekst også i Den norske kirke.

Når Kirkemøtet møtes i januar, vil vi markere at Den norske kirke er fristilt fra statlig styring og har blitt et eget rettssubjekt. Det gir mål og mening at det samme Kirkemøtet også skal markere reformasjonsjubileet, få besøk av LVFs generalsekretær Martin Junge og forberede seg til LVFs generalforsamling. Selv om Den norske kirke er en tallmessig liten del av den verdensvide kirke, både gir og henter vi mye fra dette fellesskapet. Medlemskapet vårt i LVF tydeliggjør på en særlig måte dette globale fellesskapet (communio) av kirker. Den norske kirkes selvforståelse som luthersk kirke i verden, som *lem på en verdensvid kropp* med mange ulike lemmer, språk og kontekster, vil i 2017 og i vår tid, være særlig viktig å forankre i dette globale kirkefellesskapet.

LVF er et fellesskap av 145 lutherske kirker fra 98 ulike land. I Norge er Den evangelisk-lutherske frikirke og Den norske kirke medlemmer. LVFs hovedkontor ligger i Genève og arbeider med teologiske, økumeniske, misjonale, diakonale og humanitære spørsmål og praksiser. Helt fra sin opprinnelse like etter andre verdenskrig og helt fram til i dag, har LVF hatt en viktig diakonal profil med omfattende humanitært arbeid, særlig blant flyktninger. Dette er et omfattende arbeid som også gjøres *på vegne av* Den norske kirke. Først og fremst legger LVF til rette for kontakt mellom kirker og felles arbeid med tro, identitet og tjeneste. Kirkens spiritualitet og oppdrag hører naturlig sammen. Dette understrekes gang på gang i dette verdensvide fellesskapet. Vår kontakt med søsterkirker skjer i tett kontakt med LVF.

Preses Helga Haugland Byfuglien og Jenny Skumsnes Moe er Den norske kirkes rådsmedlemmer i LVF (2010-2017). Haugland Byfuglien er også LVFs visepresident for Norden. Generalforsamlingen i 2017 vil velge nytt råd på 48 medlemmer i tillegg til ny president etter biskop Munib Younan fra Den lutherske kirke i Jordan og Det hellige land.

Generalforsamlingen finner, som nevnt, sted i Windhoek, hovedstaden i Namibia. Valg av sted er et uttrykk for at tyngdepunktet for kristenheten, også blant lutheranere, i dag er i det globale sør. Namibia er det eneste landet utenfor Europa hvor de lutherske kirkene utgjør majoriteten. Misjon fra Finland og Tyskland har vært viktig. Norge har også sterke bånd til Namibia.

Endelig dagsorden og sakspapirer til generalforsamlingen blir ikke ferdig før *etter* Kirkemøtet. Men noen hoveddokumenter foreligger allerede, og disse vil bli omtalt i saksutredningen. Det viktigste for generalforsamlingen vil være å bekrefte det globale lutherske fellesskapet, skape entusiasme og gi retning for LVFs arbeid de neste årene.

Kirkemøtet inviteres til å gi delegasjonen fra Den norske kirke både noen overordnede føringer, men også et nødvendig handlingsrom til å foreta konkrete vurderinger under generalforsamlingens gang.

Saksorienteringen inneholder:

- Del 1 Økumenisk kontekst – Den norske kirkes kopling til den verdensvide kirke
- Del 2 Det lutherske verdensforbund
- Del 3 LVFs generalforsamlingen i Windhoek, Namibia
- Del 4 Ungdommers bidrag
- Del 5 Sakens økonomiske og administrative konsekvenser

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

1. Kirkemøtet vil understreke berikelsen og forpliktelsen som ligger i medlemskapet i Det lutherske verdensforbund. Dette verdensvide lutherske felleskapet gir oss del i erfaringer og innsikter om tro og menighetsliv i kirker som vokser i andre deler av verden. Dette kan stimulere til engasjement, frimodighet og vekst også i Den norske kirke. Samtidig kan vi bringe våre utfordringer i dagens Norge og Europa inn i et fellesskap som har forpliktet seg på å stå sammen om et felles vitnesbyrd i tro og tjeneste for Kristus og for verden.
2. Kirkemøtet bekrefter det viktige diakonale, misjonale og økumeniske arbeidet LVF gjør og ber om at dette kommuniseres sterkere både internt og eksternt.
3. Kirkemøtet ber Den norske kirkes delegasjon til generalforsamlingen særlig legge vekt på:
 - Dele erfaringer og refleksjoner med våre lutherske søsterkirker om hvorledes vi skaper vekst og engasjement i våre kirker. Den norske kirke kan berikes av våre trossøskens innsikter og gode erfaringer med et levende kirkeliv og kirkens rolle i samfunnet.
 - I lys av Den norske kirkes endrede status fra 1. januar 2017: Hva betyr dette for vår selvforståelse i framtida? Hva kan vi lære av våre søsterkirker?

Utfordringene kirkene i Norge og Europa står overfor bl.a. i forhold til sekularisering og kulturelt og religiøst mangfold. Migrasjon må sees i globalt perspektiv og som en utfordring for kirkene.

- Utfordringer som gjelder økende ulikhetene i verden: Antallet fattige har gått ned, mens ulikhetene og opphopningen av store ressurser på svært få hender har gått opp. Hvordan kan kirkene bidra med teologisk refleksjon og være med på å bevisstgjøre og endre på denne utviklingen?
- Med utgangspunkt i dokumentet *The Self-Understanding of the Lutheran Communion* sette lys på ulike kirkers erfaringer med å leve i fellesskap med ulike syn i viktige spørsmål.

Saksorientering

Del 1 Økumenisk kontekst – Den norske kirkes kopling til den verdensvide kirke

Kirkens identitet er troen på Den treenige Gud og fortellingen om Jesus Kristus. Dette knytter troende sammen på tvers av geografiske, konfesjonelle og kulturelle grenser. I en globalisert verden hvor avstander blir mindre og møtestedene flere, blir kirkens verdensvide karakter enda mer synlig og viktig.

Den norske kirke skriver historie i 2017. For første gang blir vi en «fri kirke», et eget rettssubjekt, fristilt fra direkte statlig styring og med selvstendig ansvar. Begivenheten sammenfaller med reformasjonsjubileet og LVFs generalforsamling. Dette gir en unik mulighet til å fornye Den norske kirkes identitet i fellesskapet med den verdensvide kirke, både som gave og oppgave.

I KM-sak 12/11 om «Den norske kirke som evangelisk-luthersk kirke i økumenisk kontekst», sies det at det er av «stor betydning at Den norske kirke ser seg selv som en del av et større fellesskap av kirker som står sammen om evangeliet og kirkens tjeneste, og tar på alvor forpliktelsen i dette fellesskapet».

Den norske kirke var fra starten av i 1948 medlem av *Kirkenes verdensråd (KV)*. Organisasjonen regnes som den bredeste økumeniske organisasjonen i verden, fordi den inkluderer kirker fra svært mange tradisjoner. De om lag 350 medlemskirkene fra over 110 land har til sammen en halv milliard medlemmer. Her finnes de aller fleste ortodokse kirker i verden; anglikanere og gammelkatolikker, baptister, metodister, lutheranere og andre reformatoriske kirker og uavhengige frikirker. Den romersk-katolske kirke er av ulike grunner ikke medlem, men har et nært samarbeid med KV og er medlem av flere av dets kommisjoner. Det som samler alle disse kirkene, er at de, basert på Bibelen, bekjenner Jesus Kristus som Gud og Frelser, og at de sammen ønsker å tjene den treenige Gud.

Den norske kirke er også medlem i *Konferansen av europeiske kirker (KEK)* og *Community of Protestant Churches in Europe (CPCE)* som er regionale organisasjoner som bare har europeisk tilknyttede medlemskirker, og som jobber spesielt med spørsmål som er aktuelle for Europa.

Del 2 Det lutherske verdensforbund

Det lutherske verdensforbund (LVF) er et globalt fellesskap av kirker som står i en luthersk tradisjon. LVF ble grunnlagt i Lund i Sverige i 1947 fordi lutheranere over hele verden følte et behov for å komme sammen og reflektere, forsones og jobbe sammen om alle de utfordringene verden sto overfor etter andre verdenskrig. LVF har nå 145 medlemskirker i 98 land over hele verden og representerer rundt 72 millioner kristne. LVF har tradisjonelt stått sterkt blant de nordiske lutherske kirkene.

LVFs holder til i det økumeniske senteret i Genève, men har også kontorer flere steder i verden. LVF jobber med misjon og utviklingsspørsmål, teologi og studier og har en omfattende nødhjelpsavdeling; Department for World Service. Denne er en internasjonalt anerkjent humanitær organisasjon.

LVFs visjon er «Liberated by God's Grace, a Communion in Christ living and working together for a just, peaceful and reconciled World». Kortformen er «The LWF Communion – with Passion for the Church and for the World».

I inneværende strategiperiode (2012-2018) for arbeidet i LVF er det formulert tre strategiske prioriteringer:¹

1. Et fellesskap av kirker styrket i gudstjenesteliv, teologisk refleksjon, økumenisk dialog og interreligiøst samarbeid.
2. Kapasitetsbygging for medlemskirker i deres arbeid for helhetlig misjon og forsterkede relasjoner med hverandre.
3. Effektiv og myndiggjørende diakoni som adresserer menneskelig lidelse, urettferdighet og katastrofer.

Fire tverrgående prioriteringer kommer i tillegg:

- Teologisk refleksjon og dannelse
- (Politisk) beslutningspåvirkning
- Vitnesbyrd i ord og gjerning
- Kjønnserettferdighet
- Ungdomsdeltakelse

Arbeidet på hovedkontoret er – foruten generalsekretariatet – organisert i tre fagavdelinger; avdeling for teologi og økumenikk, avdeling for misjon og utvikling og avdeling for humanitær/diakonal innsats (World Service). Sistnevnte er den desidert største enheten i LVF og mottar mye støtte også fra eksterne bidragsytere. World Service er en av Kirkens Nødhjelps viktigste partnere. I tillegg er det en avdeling for administrasjon (Planning and Operations). LVF har et totalbudsjett for 2016 på 119 mill. EUR.

Den norske kirke som medlemskirke – samarbeidsarenaer

Impulsene fra internasjonalt kirkeliv, ikke minst gjennom LVF-fellesskapet, har hatt stor betydning i norsk kirkeliv og teologi. Ikke alt er like lett å få øye på og har gjerne en indirekte karakter. Men viktige impulser i vår teologi, liturgi, salmebok, diakoni- og misjonsforståelse, økumenisk og sosial-etisk engasjement kommer fra LVF og det lutherske kirkefellesskapet. Og dette er impulser som går begge veier. Dette verdensvide lutherske fellesskapet gir oss del i erfaringer og innsikter om tro og menighetsliv i kirker som vokser i andre deler av verden. Dette kan stimulere til engasjement, frimodighet og vekst også i Den norske kirke. Samtidig kan vi bringe våre utfordringer i dagens Norge og Europa inn i et fellesskap som har forpliktet seg på å stå sammen om et felles vitnesbyrd i tro og tjeneste for Kristus og for verden. LVFs sterke stillingtagen i forhold til blant annet apartheid og Den norske kirkes mangeårige samarbeid med LVF og kirkelige aktører, har vært med å forme en teologisk bevissthet og en viktig diakonal holdning i vår kirke. Det samme er tilfellet med LVFs sterke fokus på diakoni og flyktningers behov helt fra starten i 1947.

Representanter fra Den norske kirke har også bidratt inn i LVF på viktige måter. Noen nyere eksempler:

- *Gunnar Stålsett* var LVFs generalsekretær 1985-1994. Han gjennomførte krevende snuoperasjoner i LVF, hvor «fellesskapet av kirker» (communio) fikk en ny betydning. Og kvinner, ungdom og ikke minst de mange kirkene i det globale sør fikk en tydeligere stemme. Arbeidet med fred og menneskerettigheter ble også forsterket under hans ledelse. Stålsett var tidligere generalsekretær i MKR.
- Nåværende MKR-medlem, *Kjell Nordstokke*, har vært avdelingsdirektør for LVFs avdeling for misjon og utvikling. Han bidro blant annet med viktige prosesser og ressursdokumenter som *Diakoni i kontekst* og *Misjon i kontekst* som er oversatt til mange språk, og som er viktige også i norsk misjon og diakonal refleksjon.
- *Turid Karlsen Seim*, tidligere teologisk konsulent i MKR, var i mange år deltaker i Den luthersk-katolske kommisjonen for kristen enhet, gjennom LVF og Pavens enhetsråd (PCPCU). Relevant for generalforsamlingen er rapporten *Fra konflikt til fellesskap*

¹ LWF Strategy 2012-2017(2018)

(omtalt under). For hennes unike bidrag fikk hun i 2015 Norges Kristne Råds økumenikkpris. Turid Karlsen Seim døde i november 2016.

- *Sven Oppegaard* har vært assisterende generalsekretær i LVF med særlig ansvar for økumeniske dialoger. Han har også bidratt på en utmerket måte, ikke minst med å tilrettelegge for dialogen og forsoningsprosessen med mennonittene. Oppegaard ble senere assisterende generalsekretær i MKR.

I det løpende arbeid er «Accompaniement in Mission» et viktig uttrykk i LVF. Som kirker *ledsager* vi hverandre i glede, sorger og felles misjonsansvar. Dette handler om alt fra det å be for hverandre, utfordre og lære av hverandre og besøke hverandre, til konkret samarbeid og fellesprosjekter. Den norske kirke kan berikes av våre trossøskens innsikter og gode erfaringer med et levende kirkeliv og kirkens rolle i samfunnet.

Våre direkte relasjoner med andre kirker, ikke minst våre søsterkirker i Jordan og Det hellige land (ELCJHL), i Brasil (IECLB) og i Det sørlige Afrika (ELCSA) har sterke koplinger til LVF. Det er også tilfellet med andre bilaterale kontakter og samarbeidet med Kirkens Nødhjelp og misjonsorganisasjoner. LVFs Augusta Victoria-sykehus i Jerusalem bidrar på en unik måte i helsetjenester for palestinere på Vestbredden. Rådsmedlem Jenny Skumsnes Moe sitter i hovedkomiteen for LVFs World Service.

Kirkens Nødhjelp bidrar med midler til LVF, både til deres humanitære arbeid gjennom World Service, gjennom prosjekter i avdeling for Misjon og utvikling og i Teologi og økumenikk-avdelingen. Et eksempel på dette er prosjektet *Religion og utvikling* som særlig arbeider med religionens (og religiøse aktørers) strategiske plass i utviklingsarbeidet. Først og fremst er det mange viktige samarbeidsarenaer i feltet mellom LVF og Kirkens Nødhjelp/ACT Alliance. Dette vil bli synliggjort for menighetene i Den norske kirke under fasteaksjonen i 2017.

Kort om LVFs generalforsamlinger fra 1947 til i dag

Den norske kirke var aktivt med i etableringen av Det lutherske verdensforbund i Lund i Sverige i 1947. Den gangen var 47 kirker fra 26 land representert, hovedsakelig fra Europa og USA. Det første temaet var «The Lutheran Church in the World Today» og reflekterte særlig over utfordringene like etter andre verdenskrig. Dessuten ble konstitusjonen vedtatt. De følgende generalforsamlingene var i Hannover, Tyskland (1952), Minneapolis, USA (1957), Helsinki, Finland (1963) og Evian, Frankrike (1970).

I 1977 var generalforsamlingen i Dar es Salaam, Tanzania. Dette var første gang LVFs generalforsamling ble holdt i det globale sør og valgte en afrikansk president for organisasjonen. Viktige beslutninger ble tatt om blant annet LVFs policy på apartheid og modeller for enhet. Det viktige begrepet «enhet i forsonet mangfold» («reconciled diversity») stammer fra den gang. Strukturelle årsaker til økonomisk og sosial urett ble reflektert over.

Den 7. generalforsamlingen var i Budapest, Ungarn (1984). To hvite lutherske medlemskirker ble her ekskludert fra LVF på grunn av sin aktive støtte til apartheidpolitikken i Det sørlige Afrika. Et annen viktig resolusjon fra denne generalforsamlingen handlet om en tydeligere plass for ungdom og kvinner i LVFs demokrati og organisasjon. Fra nå av skal det være 40 % kvinner og 40 % menn, samt 20 % ungdommer i LVFs beslutningsfora. Prinsippet har vært viktig for blant annet LVFs Gender Justice Policy (2013)

I Curitiba, Brasil (1990), var 110 kirker representert, en betydelig andel fra kirker i sør. Under ledelse av Gunnar Stålsett som generalsekretær ble det også en tydelig dreining fra føderasjon til forpliktende fellesskap (communio) mellom kirkene, også med flere konkrete endringer (se over). *Communio*-begrepet har fem dimensjoner som igjen er koplet sammen; bekjennelsen, vitnesbyrdet, tjenesten, det sakramentale og det spirituelle.

Så fulgte generalforsamlinger i henholdsvis Hong Kong (1997) og Winnipeg, Canada (2003). Den 11. og foreløpig siste generalforsamlingen i LVF ble holdt i Stuttgart i Tyskland i 2010, med temaet «Gi oss i dag vårt daglige brød». Her ble Munib Younan, biskop i Den evangelisk-

lutherske kirke i Jordan og Det hellige land, valgt til president, og Martin Junge fra Chile tiltrådte som generalsekretær. En viktig hendelse her var forsoningen med mennonittene.²

Del 3 **Generalforsamlingen i Windhoek, Namibia**

Konteksten

Generalforsamlingen neste år finner sted i Windhoek, hovedstaden i Namibia. Valg av sted er et uttrykk for at tyngdepunktet for kristenheten, også blant lutheranere, i dag er i det globale sør. En viktig føring for LVFs profil for reformasjonsjubileet er perspektivet *Global Citizen*. I 1917 bar det hele preg av en europeisk, og i særlig grad tysk og nasjonal begivenhet. Namibia er det eneste landet utenfor Europa hvor de lutherske kirkene utgjør majoriteten med over 60 %. Tysk og finsk misjon utgjør en viktig historie bak dette. Kirkene utviste et modig lederskap under frigjøringskampen. I dag er ikke alle like fornøyde. Flere tidligere kirkeledere har i dag posisjoner i regjeringen eller andre statlige nivåer.

Det er nå tre medlemskirker med ulik historie: The Evangelical Lutheran Church in Namibia (ELCIN), Evangelical Lutheran Church in the Republic of Namibia (ELCRN) og en ganske liten kirke på noen få tusen medlemmer; Evangelical Lutheran Church in Namibia (ELCIN-GELC). Disse tre arbeider sammen i United Church Council – Namibian Evangelical Lutheran Churches, og er alle vertskirker for generalforsamlingen. Til sammen er det over 90 % kristne i Namibia.

Landet har ca. 2,2 millioner innbyggere med en lav befolkningstetthet. Majoriteten av befolkningen er av afrikansk avstamning (84 % bantu og khoisan). Ovambo-stammen utgjør rundt halvparten av befolkningen, konsentrert nord i landet. En minoritet (ca. 6 %) er av europeisk opprinnelse, hovedsakelig tysk og nederlandsk. Namibia er preget av fattigdom og høye inntektsforskjeller. Uttørkede elveleier og gjentagende tørke er en særlig utfordring for landets bønder. Det namibiske statsoverhodet er presidenten som, sammen med sin regjering, blir valgt for perioder på fem år. Statsministeren blir sammen med regjeringen utnevnt av presidenten. SWAPO, den viktigste kraften bak uavhengigheten, er fremdeles landets største parti.

Namibia og broen til Norge³

Norges første misjonær i Afrika arbeidet i Namibia. Bergenseren Hans Christian Knudsen ankom Bethanie-området i Namibia allerede i 1842, utsendt for det tyske *Rhenish misjonsselskap*. Med unntak av norske hvalfangere som i mange år hadde baser ved den namibiske kyst, var det først på slutten av 1950-tallet at nordmenn for alvor ble oppmerksom på Namibia. Landet hadde i flere tiår vært kolonialisert av Sør-Afrika, og apartheid ble formelt innført i både Sør-Afrika og Namibia i 1948. Frigjøringsbevegelsen SWAPO ble etablert ti år etter. Mange studenter ble oppmerksom på hva som skjedde i Det sørlige Afrika. I Norge ble Fellesrådet for det sørlige Afrika etablert på 60-tallet, og også i Den norske kirke var det mange som fulgte nøye med. Norsk Ekumenisk komité for Det sørlige Afrika (NEKSA) var svært engasjert i Namibia under apartheid-tiden og frigjøringskampen.

De namibiske lutherske kirkene var tydelige i sin motstand mot den sør-afrikanske okkupasjonen. Ved generalforsamlingen i Budapest i 1974 vedtok LVF en klar og skarp resolusjon om Namibia. Den ble presentert for generalforsamlingen av generalsekretær i MKR, Carl H. Traaen. Vedtaket gav et godt fundament for MKRs engasjement.

² Mer utfyllende om generalforsamlingene, tema og beslutninger, finnes her; <https://www.lutheranworld.org/sites/default/files/archives-section/LWF-Assemblies-since-1947.pdf>

³ Kilder til dette er fra Bistandsaktuelt 1.2016 Jan Speed: «Tema: Norge og Namibia» og Trond Bakkevig: Den norske kirke og kampen mot apartheid, MKR 1995
En annen god kilde er Tore L. Eriksen (red.); Norway and national liberation in Southern Africa, Uppsala 2000

MKR støttet blant annet skoleprosjekter, men ikke minst menneskerettighetsprosjekter knyttet til juridisk rådgivning. MKR støttet også Namibia Communication Center i London. Dette var etablert i London for å kunne få lettere tilgang til vestlige media, samtidig som det hadde god kontakt med pålitelige kilder inne i Namibia. Den norske kirkes Namibia-engasjement hang tett sammen med kampen mot apartheid i Sør-Afrika. MKR støttet gjennom flere tiår kirkelige og juridiske anti-apartheid-organisasjoner samt menneskerettighetsgrupper med store beløp, hovedsakelig bevilget fra Utenriksdepartementet.

Også på grasrota var det et stort Namibiaengasjement. I en særstilling stod Elverum som på 1980-tallet gjorde Namibias frigjøring til sin fanesak. I april 1980 satte kateket-ekteparet Ellinor og Dag Hareide i gang en aksjon i lokalsamfunnet. Kirken og konfirmantene var viktige i dette arbeidet, men også skolen, lærerhøyskolen, folkehøyskolen, fagforeninger, bedrifter og husmorlag. De sendte mange tonn med klær, kladdebøker, proteinkjeks og sykehusutstyr til SWAPOS flyktningleirer. Namibiaforeningen var i gang og spredte seg til mange andre steder i landet. Aksjonistene bidro med trykkeriutstyr og prefabrikkerte hus til flyktningleirer, skolebygg og ikke minst som samarbeidspartnere i forhold til en reform av skolesystemet. Ikke alt var like vellykket, og samarbeidet med SWAPO var både omdiskutert og komplisert. Men det var viktige bidrag i frigjøringskampen og bidro ikke minst til en økt bevissthet.

I siste halvdel av 80-tallet ble det en bevegelse i Namibia-spørsmålet. Internasjonalt press mot Sør-Afrika begynte å virke. Fra norsk hold var det viktige relasjoner til Det namibiske kirkerådet. LVF arrangerte i 1986 en stor konsultasjon om Namibia. Denne ble en mektig markering overfor Sør-Afrika og bidro til konsolidering av de kreftene som kjempet for forandring. I 1989 hadde biskop Andreas Aarflot, på vegne av LVF, vært i Namibia for å føre forhandlinger med en hvit luthersk kirke som hadde fått sitt medlemskap i organisasjonen suspendert. Den politiske utviklingen kom kirken til hjelp. Sør-Afrika var villig til å avvikle kolonistyre. FN tilrettela for overvåkning av frigjøringen, noe også kirkene deltok aktivt i. Fra Mellomkirkelig råd ble Berge Furre sendt som deltaker i programmet for overvåkning av prosessen. Namibia fikk sitt første frie valg i 1989 og sin uavhengighet i 1990. Den økumeniske bevegelse var representert ved presidentinnsettelsen, og kirkenes innsats ble behørig takket. Norge opprettet en ambassade i Windhoek samme år, og over en milliard kroner i norsk bistand er brukt i Namibia siden da. Ambassaden ble avvirket etter noen år, men støtten, blant annet gjennom Namibiaforeningen, har pågått fram til 2015. Den norske kirke har ikke vært direkte involvert siden frigjøringen, men har gode relasjoner til de lutherske kirkene.

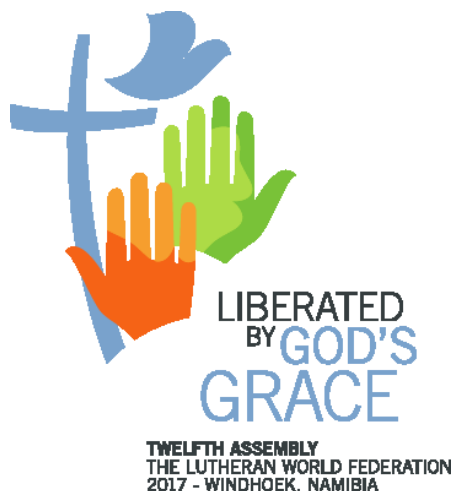
Generalforsamlingens funksjon og hovedtema

Generalforsamlingen er en svært viktig begivenhet i det store LVF-fellesskapet. Den har sine formelle sider og prosedyrer. Men like mye er den et synlig og dynamisk uttrykk for fellesskapet hvor representanter fra kirker på alle kontinenter kommer sammen. Gjennom forhandlinger, resolusjoner, gudstjenesteliv, seminarer, utstillinger og uformelle møtesteder vil folk bli inspirert og utfordret og forplikte seg på et fornyet vitnesbyrd og tjeneste i kirkene og i verden for øvrig.

LVF har hatt en forberedelseskomité som har staket ut hovedlinjer for tema, metoder, program osv. MKR-medlem Kjell Nordstokke har vært leder av denne komiteen, og LVFs råd har stilt seg bak disse planene. Parallelt er det en lokal planleggingskomité i Namibia som sammen med LVFs stab forbereder arrangementet. I forkant av generalforsamlingen vil det være forberedende konferanser (Pre-Assemblies) i alle regioner, og det vil være egne forberedelsesmøter for kvinner og for ungdomsdelegater.

Generalforsamlingen er for LVF en hovedmarkering av 500-årsjubileet for reformasjonen. Overskriften og logoen på generalforsamlingen og reformasjonsjubileet er derfor den samme: «Liberated by God's Grace». Temaet knytter an til hovedperspektiver på luthersk teologi og reformasjonshistorien og vil være med å artikulere og definere hva troskap til rettferdiggjørelsen ved nåden Gud gir oss, betyr i vår tid. Konkret vil dette bli utfoldet i de tre undertemaene; frelse/mennesket/skaperverket – ikke til salgs. Dette griper an til reformasjonens dype erkjennelse av at Guds frelse ikke skal kommersialiseres. Hovedtemaet og de tre undertemaene vil få hver sin dag under generalforsamlingen, slik de for øvrig vil få

hver sin søndag høsten 2017 i Den norske kirkes gudstjenester.⁴ Perspektivene vil bli utfoldet i vedlagte dokumenter (se beskrivelse under) og være en pedagogisk tilnærming til et kritisk og fornyet blikk på kirkenes felles vitnesbyrd og praksis i vår tid. I logoen under finner man både korset, duen, de frigjorte hender samt en antydning til en Luther-rose. Kontinuitet og fornyelse synliggjøres.⁵

Målene for generalforsamlingen er i korthet å:

- styrke det verdensvide lutherske fellesskapet, i vitnesbyrd og tjeneste, idet vi begynner vår vandring inn i «de neste 500 år», og hvor en *kontinuerlig* reformasjon gir oss krefter til nettopp det.
- vokse i tro gjennom gudstjenesteliv og bønn.
- feire det vi sammen har oppnådd de syv siste årene, siden sist generalforsamling.
- styrke den profetiske rolle/vitnesbyrd på viktige globale utfordringer knyttet til hovedtema/undertema.
- adressere noen nøkkeltema som kirker i det globale fellesskap møter.
- reflektere, minnes og feire 500 år siden reformasjonens begynnelse, og hva som er oppnådd økumenisk, særlig etter at LVF så dagens lys.
- lære om den lokale konteksten i Namibia og Det sørlige Afrika, særlig med tanke på frigjøring og forsoning, og om kirkens og LVFs rolle i dette.
- bidra til ledelse og valg av nytt lederskap.

Generalforsamlingen velger nytt råd på 48 medlemmer i tillegg til ny president etter biskop Munib Younan fra Den evangelisk lutherske kirke i Jordan og Det hellige land (ELCJHL). Generalforsamlingens resolusjoner og vedtak legger føringer for LVFs strategier og prioriteringer i årene som kommer. Det vil bli laget en ny strategiplan på basis av vedtak og signaler som kommer fra generalforsamlingen. Det vil også være viktig å gi impulser til en bærekraftig organisering av LVF i årene som kommer. Forut for generalforsamlingen har det vært arbeidet også med dette.

Det viktigste vil være å uttrykke glede og fellesskap sammen med lutherske kirker verden over, ta temperaturen på aktuelle utfordringer og se hvor fellesskapet av kirker er i dag, være en vitamininnsprøytning og gi retning for årene som kommer.

⁴ <https://kirken.no/nb-NO/reformasjon-2017/temagudstjenester-hosten-2017/>

⁵ Mer om logoen; https://www.lutheranworld.org/sites/default/files/2017_Logo_Explanation.pdf

Generalforsamlingens hoveddokumenter

Selve agendaen og sakspapirene til generalforsamlingen vil komme i etterkant av Kirkemøtet. Men noen hoveddokumenter foreligger allerede og vil ligge som grunnlag for generalforsamlingen og vedtak. Som vedlegg er det lenket til 5 av disse:

- a) *Liberated by God's Grace* er en artikkelsamling som reflekterer rundt generalforsamlingens hovedtema. Det er bidrag fra ulike kontinenter, aldersgrupper og fra lek og lærd. Kjell Nordstokke, rådsmedlem i MKR, er en av bidragsyterne.
- b) Det er også et hefte på hvert av de tre undertemaene på generalforsamlingen; *Frelsen – ikke til salgs, Mennesket – ikke til salgs, Skaperverket – ikke til salgs*. Tanken er at disse fire publikasjonene skal bidra til en refleksjon over reformasjonens hovedanliggender, og til en aktualisering inn i vår tid. De fire temaene vil for øvrig få hver sin dag under generalforsamlingen (og hver sin søndag i Den norske kirke høsten 2017!). Håpet er at disse artikkelsamlingene – i all sin forskjellighet – også kan forme diskusjoner og prosesser i forkant og inn i generalforsamlingen.
- c) Et annet viktig dokument er studiedokumentet *The Self-Understanding of the Lutheran Communion*. Dokumentet er resultatet av en studieprosess hvor det er ønskelig å involvere medlemskirkene. Kirkene ble invitert til å gi sin respons våren 2016. Deretter systematiseres svarene og inngår i forberedelsene til LVFs generalforsamling i 2017. Studiedokumentet reflekterer rundt luthersk ekklesiologi, hvor *enhet i forsonet mangfold* har vært et benyttet begrep, og rundt gaven og oppgaven det er å være kirkelig fellesskap (*communio*). MKR har, med tilslutning fra Kirkerådet og Bispemøtets AU, utarbeidet et høringssvar til dette
- d) Det eneste dokumentet som er oversatt til norsk, er *Fra konflikt til fellesskap*. Rapporten er et resultat av en prosess i Den katolsk-lutherske enhetskommisjonen (PCPCU) og et katolsk-luthersk bidrag til begivenhetene i 2017. I stedet for å karikere hverandres lesning av reformasjonshendelsene, leses for første gang historien sammen, og det positive resultatet av 50 år med formell dialog mellom LVF og PCPCU oppsummeres.

For øvrig vises det til generalforsamlingens [hjemmeside](#) og [Facebook-side](#) hvor det fortløpende blir lagt ut oppdatert informasjon.

Norske bidrag

Ut fra det som er belyst ovenfor, er det i tiden fram mot generalforsamlingen viktig å gjennomtenke hva Den norske kirke kan bidra med, og hva vi på en særlig måte kan trenge LVF-fellesskapet til i årene som kommer. Her vil det være nyttig med innspill fra MKR, KR, UKM og KM.

Noen aktuelle spørsmål kan være:

- På hvilken måte kan generalforsamlingen 2017 (og reformasjonsjubileet) gi karakter til og retning for en «fri folkekirke» fra og med 2017? Kan en tydeligere forankring nettopp i det globale lutherske fellesskapet gi perspektiver på en fornyet fri kirke?
- Utfordringene i flere nordiske/europeiske lutherske kirker handler i vår tid om synkende dåpstall/medlemstall og problemer med rekruttering. I andre deler av det globale fellesskapet vokser kirkene. Hvordan kan LVF-fellesskapet bidra konstruktivt inn? Det er viktig at LVF også har tydelig fokus på utfordringene til de «tradisjonelt rike» kirkene i nord.
- På hvilken måte responderer LVF-fellesskapet på det økte antallet flyktninger i vår verden i dag, og på en mer krevende situasjon i forhold til holdninger?
- Hva bør LVF prioritere, og hva bør nedprioriteres?

I samarbeid med Kirkens Nødhjelp har Mellomkirkelig råd tatt initiativ til en søknad til NORAD om støtte til såkalte «Omatala», eller *side events*», sør-deltakelse etc. på generalforsamlingen, knyttet til tema *Inequality*. Dette knyttes særlig til undertemaet

Mennesket – ikke til salgs som blir dagstema en av dagene. Hovedhensikten er å sette et tydelig fokus på økonomisk urettferdighet og sosial sikkerhet, og at generalforsamlingen og kirkene utfordres til å tale og handle profetisk om dette. Bakgrunnen er den økte urettferdigheten mellom land, og internt i landene. 1 % av verdens befolkning kontrollerer 99 % av verdens ressurser. Namibia er i seg selv et godt eksempel på dette. Selv om antall fattige i verden er redusert, er forskjellene blitt større. Hvordan kan kirkene bidra med teologisk refleksjon og være med på å bevisstgjøre og endre på denne utviklingen? Prosjektet forberedes av Kirkens Nødhjelp og Mellomkirkelig råd i tett kontakt med LVF, Svenska kyrkan, Den lutherske kirken i Tanzania og Det økumeniske kirkerådet i Zimbabwe. Det planlegges ulike arrangementer, og en vil også peke på konkrete handlingsalternativer. Prosjektet vil forhåpentligvis gi innspill til forhandlingene under generalforsamlingen, noe den norske delegasjonen kan være med å sørge for. Dette prosjektet er både et faglig og økonomisk bidrag til generalforsamlingen fra norsk side.

Fra sekretariatets side samarbeider Den norske kirke også om et nordisk «Omatala-initiativ» på rekruttering/synkende dåps- og medlemstall, samt en aktiv dialog med indiske kirker og LVF om dalit/kaste-tematikk. Dette vil bli utviklet videre i tiden fram mot generalforsamlingen.

Den norske kirkes delegasjon i Windhoek

Generalforsamlingen vil ha 373 formelle delegater fra medlemskirkene, i tillegg til stab, rådgivere, observatører og gjester. Den norske kirke har syv delegater.

Følgende delegasjon til Det lutherske verdensforbunds generalforsamling i Windhoek, Namibia 2017, er oppnevnt fra Den norske kirke:

1. Helga Haugland Byfuglien, preses, LVFs visepresident/rådsmedlem 2010-2017
2. Kristine Sandmæl, Mellomkirkelig råds leder, Sør-Hålogaland bispedømme
3. Kristin Gunleiksrud Raaum, Kirkerådets leder, Oslo bispedømme
4. Kjetil Drangsholt, medlem av Mellomkirkelig råd, Agder og Telemark bispedømme
5. Harald Hegstad, MF, nestleder i Kirkerådet, Oslo bispedømme
6. May Bente Anita Jønsson (26), medlem av Ufung og Saemien Åålmege.
7. Ingvild Lalim Bjørnøy (22), teologistudent MF, medlem av LVF Global Young Reformers

Vidar Haanes, MF, er vara for Harald Hegstad.

Samisk kirkeråd har etter fullmakt oppnevnt Sara Ellen Anne Eira som vara for May Bente Anita Jønsson.

Andreas Alexander Nordvang-Sandvold Fosby (25), teologistudent TF, medlem av LVF Global Young Reformers, er vara for Ingvild Lalim Bjørnøy.

Kirkerådet oppnevnte opprinnelig et medlem fra MKR som observatør. Ut fra forslaget som forelå fra MKR, ble dette Kjetil Drangsholt. Ledervalgene ved forrige Kirkemøte førte til at delegasjonen kun har én mannlig delegat, noe som er problematisk ut fra føringer fra LVF om kjønnsbalanse. Jenny Skumsnes Moe foreslo derfor at hun kunne «bytte status» med Kjetil Drangsholt for å bidra til en bedre balanse. Som utgående rådsmedlem deltar hun på generalforsamlingen med talerett, men uten stemmerett.

Helga Haugland Byfuglien vil være delegasjonsleder.

MKR's generalsekretær og assisterende generalsekretær vil delta som rådgivere for Den norske kirkes delegasjon. Det vil også være med en fra kommunikasjonsavdelingen i Kirkerådet. I tillegg kan det være aktuelt at andre fra Den norske kirke og kirkelige organisasjoner deltar som rådgivere, mediefolk, gjester eller annet. LVF har invitert Kjell Nordstokke med som leder for den forberedende generalforsamlingskomiteen. Kirkens Nødhjelp og Det Norske Misjonsselskap vil også være representert. Den Evangelisk Lutherske Frikirke sender en delegat og en rådgiver. Ut fra tidligere generalforsamlinger er det grunn til å tro at opp mot 20

nordmenn vil være til stede på generalforsamlingen i 2017, men på grunn av kostnadene må vi anta at det blir færre enn det var i Stuttgart i 2010, hvor det var noen flere.

Den norske kirkes delegasjon hadde sitt første forberedelsesmøte høsten 2016. Delegasjonen vil være representert ved en europeisk forberedende samling i Höör, Sverige, like etter Kirkemøtet. Den norske kirke er vertskap for en nordisk forberedelsessamling i Oslo 3.-4. april 2017.

Del 4 Ungdommers bidrag

Global Young Reformers

For å tydeliggjøre ungdommers viktige bidrag til reformasjonsjubileet og generalforsamlingen, etablerte LVF *Global Young Reformers*.⁶ Dette er et nettverk med ungdomsrepresentanter fra medlemskirkeene som bidrar aktivt inn i refleksjoner og prosesser. Den norske kirke har to ungdommer med i dette nettverket, Ingvild Lalim Bjørnøy (også delegat) og Andreas Alexander Nordvang-Sandvold Fosby.

Martin Luther var selv en ung reformator, og understrekningen av reformasjonen som en *kontinuerlig* prosess, tilsier at ungdommer må involveres. To av Den norske kirkes syv delegater til Namibia-møtet er derfor ungdommer. I forkant av generalforsamlingen vil det for øvrig være en forberedende Pre-Assembly for ungdomsdelegater, og ungdommer vil også gjøre en viktig jobb som stewards under arrangementet.

Ungdommens kirkemøte (UKM)

UKM behandlet i 2016 saken «Nåde og rettferdiggjørelse» (UKM-sak 07/16) som bl.a. handlet om LVF og generalforsamlingen i 2017. Saken reiste interessante spørsmål: Hva kan UKM bidra med til KM-saken i 2017 om LVFs generalforsamling? Hva slags råd vil UKM sende med Den norske kirkes delegasjon til generalforsamlingen i Namibia i mai 2017?

UKM diskuterte tema som tro og identitet, ensomhet og fellesskap og likeverd og nåde. Den røde tråden i samtalene var nåde og rettferdiggjørelse. UKM setter ord på hvordan disse klassiske lutherske begrepene har relevans for oss i dag for eksempel når det gjelder fellesskap, menneskeverd og skaperverk:

«Hvorfor skal kirken skape fellesskap og tilhørighet? Et godt kristent fellesskap gjør det lettere å tro, å være kristen. Men fellesskap er også viktig for å hjelpe hverandre gjennom livet. Livet går i bølger, og det å ha noen å dele sorger og gleder med er viktig i seg selv. I tillegg er det godt å ha et fellesskap som ansvarliggjør oss. I det fellesskapet må en kunne snakke om livet. En skal ikke måtte ta på seg en maske i kirken og late som at alt er fint og flott. Det handler om å få komme med hele seg selv, både for å få støtte, og for å være med å bygge hverandre opp.»

«Likeverd kan også knyttes til rettferdiggjørelsen. Når vi som lutherske kristne snakker om rettferdiggjørelse, viser vi til Luthers lære om hvordan Gud i sin nåde gjør oss rettferdige overfor Gud ved troen på Jesus Kristus. Det betyr at alle mennesker har mulighet til å stå rettferdige overfor Gud, og dermed er likeverdige. Det er i utgangspunktet ingen som er bedre eller verre stilt overfor Gud. Men denne forståelsen reiser vanskelige spørsmål i en verden hvor det faktisk er forskjell på folk. Det er ikke bare forskjell på folks rettigheter, men det er også forskjell på hva folk tror om rettferdiggjørelse. I møte med disse spørsmålene er det viktig å peke på at det er Gud som dømmer.»

«Når vi som kristne snakker om likeverd og at Jesus lot seg korsfeste for alle, får det konsekvenser for hvordan vi forholder oss til brudd på menneskerettigheter,

⁶ Mer om dette initiativet her: <https://youngreformers.lutheranworld.org/>

forskjellsbehandling og krenkelse av menneskers likeverd. Men hvordan ser vi på dem som begår disse handlingene, slik som ekstremistene og forfølgerne? Jesus sier: Elsk deres fiender! Selv om vi fordømmer gjerningene deres, må vi huske dette. Det kan være vanskelig å akseptere at samme menneskeverd som gjelder for dem som blir utsatt for undertrykkelse, også gjelder for dem som undertrykker. Dette må kirken fortsette å holde frem, selv om det kan være vanskelig. Her kommer det kristne synet på Guds nåde inn: det er ingenting vi kan gjøre for å fortjene tilgivelse. Vi stiller alle likt overfor Gud, og må vise hverandre nåde. Guds nåde overfor oss gjør at vi må jobbe videre med hvordan vi viser nåde, tilgivelse og forsoning uansett hvor vanskelig det kan være.

Det vi med sikkerhet kan si, er at da Jesus Kristus døde på korset for våre synder, gjorde han det for alle. Dermed kan vi snakke om likhet. Ingen kan gjøre seg fortjent til Guds nåde, derfor stiller vi likt. For oss som kristne handler det derfor om å se på andre med det samme kjærlige blikket Jesus har på oss.»

«Heller ikke skaperverket er til salgs. Klimakrise og fattigdom er andre typer utfordringer, her snakker vi om menneskeheten og et helt skaperverk som trenger frelse. En konkret utfordring for kirken er å jobbe for en rettfærdig klimaavtale. Men en helt annen utfordring er dypt personlig: kan jeg være frelst når jeg lever et grådig liv? Vårt forbruk og vår rikdom er andres fattigdom og klimaendringer. Vi har fått et forvalteransvar, og Gud har skapt nok ressurser til alle, men vi driver rovdrift på ressurser og fordeler dem ujevnt. Kan gode gjerninger være med å bidra til skaperverkets frelse og til å bekjempe fattigdom? Er det nok? Vi må tenke at alt det vi eier og har, tilhører Gud. Vi har et ansvar for å forvalte pengene våre til noe godt for andre enn bare oss selv. Det er til dels et personlig ansvar, men i kirken må vi hjelpe hverandre til å forstå og forvalte dette ansvaret, noe kirken i mange år har vært tydelig på. Her er det viktig å holde frem at alle de små tingene er med på å gjøre en forskjell. Forståelsen av skaperverkets frelse som frigjøring handler ikke bare om noe åndelig. I forhold til vårt ansvar for skaperverket handler det om noe konkret: Vår frihet går ut over andres frihet. Når det gjelder klimakrisen er konsekvensene så permanente at frigjøring ikke betyr at verden kan vende tilbake til slik den var før. Som kristne kan vi tenke to ting om det, at vi er frigjort fra verden samtidig som vi er født i og med naturen. Vi skal være med å bringe himmelen til jorden. Dette innebærer ikke bare en åndelig dimensjon, men er en konkret utfordring og et konkret ansvar.»

I vedtaket fra UKM-saken ber man Kirkerådet om «å gjøre UKMs refleksjoner tilgjengelige for Kirkemøtet og Dnks delegasjon til generalforsamlingen i Det lutherske verdensforbund i 2017, som en ressurs til videre refleksjon i jubileumsåret for reformasjonen. Hele vedtaket fra UKM er derfor vedlagt denne kirkemøtesaken.

Del 5 Økonomiske/administrative konsekvenser

Generalforsamlingen har store kostnader. LVF har beregnet en kostnadsdeling ut fra medlemskirkenes medlemsantall og «relative wealth index». Beløpet Den norske kirke er bedt om å betale, er EUR 387.565. Dette er til dekning av fellesutgifter. Restbeløpet etter innbetaling i 2016 er EUR 134.803.

I tillegg kommer utgifter til Den norske kirkes egen deltakelse og til våre forberedelser. Gjennomsnittspris per deltaker vil ligge på ca. NOK 30.000, noe varierende i forhold til lengden på opphold og deltakelse på forberedende samlinger. Til sammen vil kostnadene for delegasjonen ligge på omtrent 450.000 kr.

I samarbeid med Kirkens Nødhjelp har Den norske kirke sendt en søknad til NORAD høsten 2016 om støtte til et tema-arrangement under generalforsamlingen i størrelsesorden NOK 300.000.